

Huvudman

AVESTA KOMMUN
kommun@avesta.se

Beslut

Datum 2026-06-05
Dnr SI 2026:1591
Sida 1 (15)

Ärendet

Tillsyn av Bergsnässkolan i Avesta kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Avesta kommun att senast den **19 oktober 2026** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande att undervisningen ska bedrivas av behöriga och legitimerade lärare, studiehandledning på modersmålet, utredning av elevers behov av särskilt stöd, beslut om att utarbeta eller inte utarbeta åtgärdsprogram, beslut om anpassad studiegång samt åtgärdsprogrammets innehåll. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Avesta kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Avesta kommun ska vidta följande åtgärder

Undervisningen ska bedrivas av behöriga och legitimerade lärare

1. Se till att undervisningen bedrivs av legitimerade och behöriga lärare, om lärarna inte omfattas av något av undantagen från dessa krav. Huvudmannen ska i sin redovisning av vidtagna åtgärder inkomma med en förteckning över hur undervisningen kommer att fördelas läsåret 2026/2027, med uppgift om vilka lärare som undervisar samt vilka ämnen och årskurser dessa undervisar i. Huvudmannen ska även inkomma med en förteckning över de lärartjänster som huvudmannen har tillsatt eller avser att tillsätta på Bergsnässkolan inför läsåret 2026/2027. Om huvudmannen avser att för undervisningen använda lärare utan legitimation och/eller rätt behörighet, ska huvudmannen i redovisningen ange vilken undantagsbestämmelse beslutet grundar sig på samt inkomma med en motivering kring varför bestämmelsen är tillämpligt i det aktuella fallet. Dokumentation av rekryteringsförsök, inklusive annonser, som gjorts från datumet för detta beslut till och med den 14 oktober 2026 ska ges in till

Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (2 kap. 13 och 18 §§ skollagen)

Studiehandledning på modersmålet

1. Se till att de elever som bedömts vara i behov av studiehandledning på modersmålet ges sådant stöd. Huvudmannen ska i samband med redovisningen inkomma med en sammanställning över behovet av studiehandledning på modersmålet vid skolenheten. Av sammanställningen ska framgå vilka elever som har behov av studiehandledning på modersmålet, vilka språk som behoven avser och hur elevernas behov av studiehandledning på modersmålet tillgodoses. (5 kap. 4 § skolförordningen (2011:185))

Utredning av elevers behov av särskilt stöd

1. Se till att ett åtgärdsprogram utarbetas för de elever som ges särskilt stöd. Rektorn ska dokumentera hur många åtgärdsprogram som upprättats från datumet för detta beslut fram till den 14 oktober 2026. Denna dokumentation samt utarbetade åtgärdsprogram ska ges in i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder den 19 oktober 2026. (3 kap. 9 § skollagen)
2. Se till att för varje anmälan om behov av särskilt stöd för en elev som inkommer till rektorn ska rektorn starta en utredning. Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit från datumet för detta beslut fram till den 14 oktober 2026 och vilket datum en utredning har startats för respektive elev. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder den 19 oktober 2026. (3 kap. 7 § skollagen)

Beslut om att utarbeta eller inte utarbeta åtgärdsprogram

3. Se till att upphöra att utarbeta åtgärdsprogram om elevens behov av särskilt stöd inte utretts. (3 kap. 7 och 9 §§ skollagen)
4. Se till att för varje utredning om särskilt stöd som avslutas ska rektorn, eller den rektorn överlätit beslutanderätten till, fatta beslut om att utarbeta åtgärdsprogram eller beslut om att inte utarbeta åtgärdsprogram. Rektorn ska dokumentera hur många sådana beslut som fattats från datumet för detta beslut fram till den 14 oktober 2026. Denna dokumentation samt de genomförda utredningarna och beslutet ska ges in i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder den. (3 kap. 9 § skollagen)

Beslut om anpassad studiegång

1. Se till att stödåtgärden anpassad studiegång föregås av en utredning om en elevs behov av särskilt stöd. Det innefattar att överväga om andra mindre ingripande stödåtgärder än anpassad studiegång kan tillgodose elevens behov. Huvudmannen ska redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för detta ändamål. (3 kap. 7 skollagen)
2. Se till att beslut om anpassad studiegång fattas i enlighet med författningarnas krav i de fall denna särskilda stödåtgärd används. Det innebär att det är rektorn som ska fatta beslut om anpassad studiegång samt att det av ett sådant beslut ska framgå vilka avvikelser som har gjorts från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen. Inkom med skolans beslut om anpassad studiegång som fattats från datumet för detta beslut fram till den 14 oktober 2026. (3 kap. 9 och 12 § skollagen)

Åtgärdsprogrammets innehåll

1. Se till att det av alla åtgärdsprogram framgår när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Det ska även framgå vem som fattat beslutet om att utarbeta åtgärdsprogrammet och när. Huvudmannen ska inkomma med de fem senast beslutade åtgärdsprogrammen i samband med redovisningen av vidtagna åtgärder till Skolinspektionen. (3 kap. 9 § skollagen)

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser att utredning om särskilt stöd ska ske i samråd med elevhälsan.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr SI 2026:1591) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys under våren 2026 inlett en tillsyn av Bergsnässkolan i Avesta Kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Bergsnässkolan följer gällande bestämmelser om att undervisningen ska bedrivas av behöriga och legitimerade lärare, studiehandledning på

modersmålet, utredning av elevers behov av särskilt stöd, att utredning om särskilt stöd ska ske i samråd med elevhälsan, beslut om att utarbeta eller inte utarbeta åtgärdsprogram, beslut om anpassad studiegång samt åtgärdsprogrammets innehåll.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan och rektorn mellan den 24 och 27 mars 2026. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat åtgärdsprogram, beslut om anpassad studiegång, annonser från rekryteringsförsök och lärarlegitimationer. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Undervisningen ska bedrivas av behöriga och legitimerade lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av dokumentstudier samt intervju med rektorn framgår att elever i årskurs 4–6 under vårterminen 2026 ges undervisning i svenska som andraspråk av fem lärare som har lärarlegitimation men som saknar behörighet att undervisa i ämnet. Undervisningen i ämnet bild i årskurs 4–6 bedrivs av en lärare som saknar behörighet i ämnet. Det framgår vidare att skolan saknar lärare med behörighet att undervisa i svenska som andraspråk och bild i dessa årskurser.

Rektorn uppger i intervju att de lärare som saknar behörighet i svenska som andraspråk har undervisat i ämnet på skolan under flera år. Rektorn uppger vidare att en av de lärare som undervisar i ämnet utan behörighet vid tidpunkten för intervjun har kompletterat sin lärarlegitimation med behörighet i svenska som andraspråk, men att behörigheten ännu inte registrerats hos Skolverket. På fråga om denna lärare kan ta över undervisningen från de obehöriga lärarna uppger rektorn att detta inte är möjligt eftersom läraren redan har full tjänstefördelning. Rektorn uppger

att den lärare som undervisar i bild i årskurs 4–6 saknar behörighet i ämnet och har undervisat i bild på skolan i ett till två år.

Inför tillsynen har Skolinspektionen begärt att huvudmannen ska inkomma med det senaste årets publicerade rekryteringsannonser. Huvudmannen har inte inkommit med några annonser avseende rekrytering av lärare med behörighet att undervisa i ämnena svenska som andraspråk eller bild. Rektorn uppger i intervju att han inte har försökt rekrytera lärare med behörighet att undervisa i svenska som andra språk inför läsåret 2025/2026 eftersom skolan inte hade behov av fler lärare vad gäller undervisningen i svenska. Rektorn uppger vidare att skolan försökte rekrytera en behörig bildlärare för två år sedan, men att rekryteringen inte ledde till något resultat. Sedan dess har skolan inte gjort några ytterligare rekryteringsförsök avseende ämnet bild.

Rektorn uppger också att hen inte har fört någon dialog med huvudmannen om möjligheten att använda andra behöriga lärare inom huvudmannens organisation för undervisningen i svenska som andra språk. Rektorn uppger vidare att det inte brukar finnas behöriga lärare på andra skolor i kommunen som har utrymme över i sin tjänst. Rektorerna brukar i samband med rekryteringsperioder ha dialog om det finns behöriga lärare som kan omfördelas till andra skolor. Rektorn uppger att det råder brist i kommunen på lärare med behörighet inom de praktiskt estetiska ämnena.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning, som huvudregel, får bedriva undervisningen. (2 kap. 13 § skollagen)

Om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller kraven enligt 2 kap. 13 § eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna eller barnen, får en annan lärare eller förskollärare bedriva undervisningen. (2 kap. 18 § skollagen)

Av förarbetena till skollagen framgår att huvudmän har en skyldighet att för undervisning använda lärare som har en utbildning som är avsedd för den undervisning som han eller hon ska bedriva. Det övergripande syftet med reglerna är att så långt som möjligt säkerställa att elever får undervisning av lärare som har en utbildning för den undervisning de bedriver.

Ambitionen ska vara att eleverna alltid undervisas av lärare som har en utbildning för den undervisning som de bedriver (prop. 2009/10:165, s. 262, 269 och 649). Vidare anges att läraren är den enskilt viktigaste faktorn för elevernas resultat och att studier visar att lärares ämneskompetens och didaktiska kompetens är avgörande för att eleverna ska nå goda resultat. (prop. 2009/10:165, s. 261)

För att få använda en annan lärare i den befintliga organisationen, i enlighet med undantagsregeln, bör det vara tillräckligt att det i huvudmannens organisation inte finns någon lärare med rätt utbildning tillgänglig. Handlar det om nyrekrytering bör huvudmannen naturligtvis så långt möjligt anställa lärare med en utbildning avsedd för den undervisning läraren ska bedriva (prop. 2009/10:165, s. 268f). Om det saknas en lärare med legitimation och rätt behörighet inom organisationen kan huvudmannen låta en annan lärare bedriva undervisningen, under förutsättning att denna person har tillräcklig kompetens och är lämplig för det (prop. 2010/11:20 s. 84f). Vidare anges att en person som enligt huvudregeln inte får användas för att bedriva en viss undervisning får användas för detta under högst ett år i sänder. I normalfallet bör det vara till terminens eller läsårets slut. Huvudmannen är efter denna tid skyldig att på nytt försöka finna en lärare eller förskollärare som har en utbildning som är avsedd för undervisningen (prop. 2009/10:165, s. 653).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister vid Bergsnässkolan vad gäller att undervisning ska ges av legitimerade och behöriga lärare.

Av utredningen framgår att skolans elever i årskurs 4–6 under vårterminen 2026 får undervisning i ämnena svenska som andraspråk och bild av lärare som visserligen har lärarlegitimation men som saknar behörighet i ämnena. Av utredningen framgår vidare att skolan saknar behöriga lärare i både svenska som andraspråk och bild för dessa årskurser.

Enligt 2 kap. 13 § skollagen ska undervisningen som huvudregel bedrivas av legitimerade och behöriga lärare. Undantagsbestämmelsen i 2 kap. 18 § skollagen får endast tillämpas om det inte finns någon behörig lärare att tillgå inom huvudmannens organisation och endast under en begränsad tid. Av förarbetena framgår att användning av obehöriga lärare ska ske restriktivt, under högst ett år i taget, och att huvudmannen efter denna tid är skyldig att försöka finna en lärare som har en utbildning som är avsedd för den undervisning som ska bedrivas. Härvid ingår att dels försöka rekrytera behöriga lärare, dels att vid tjänstefördelning av befintlig personal planera så att eleverna i så hög utsträckning som möjligt får undervisning av lärare med behörighet för aktuella ämnen och årskurser.

Skolinspektionen bedömer att Avesta kommun har använt obehöriga lärare vid Bergsnässkolan utan att förutsättningar för att tillämpa någon undantagsbestämmelse är uppfyllda. I samtliga fall har undervisningen av obehöriga lärare pågått under längre tid än den begränsade period som skollagen medger och huvudmannen har inte under den tiden gjort några rekryteringsförsök av behöriga lärare. Detta är en brist då en huvudman kontinuerligt behöver göra ansträngningar för att rekrytera legitimerade och behöriga lärare. De omständigheter som rektorn framfört – såsom att

tjänstefördelningen är full eller att tidigare rekryteringsförsök gjordes för flera år sedan – utgör inte godtagbara skäl för att frångå skollagens krav.

Avesta kommuns användning av lärare utan behörighet sker därför i strid med de krav som följer av skollagens bestämmelser om lärare.

Studiehandledning på modersmålet

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Rektorn uppger i intervju att skolan tilldelas studiehandledare på modersmålet från kommunen utifrån antalet elever på skolan. Rektorn uppger att det är rektorn, i samråd med lärarna, som ansvarar för att de elever som har behov av studiehandledning på modersmålet får det. På fråga om hur rutinen ser ut för att identifiera vilka elever som är i behov av studiehandledning på modersmålet svarar rektorn att detta är ett utvecklingsområde.

Rektorn uppger vidare att skolan endast har tillgång till de studiehandledare på modersmålet som kommunen tilldelar och att skolan inte kan avropa studiehandledare på modersmålet i samtliga språk som eleverna behöver.

En lärare uppger i intervju att det finns en elev som är i behov av studiehandledning på kurmanji, men att det inte finns någon studiehandledare på skolan som talar språket. Rektorn uppger att eleven tidigare haft studiehandledning på sorani, men att skolan inte vet vilket språk som är elevens starkaste skolspråk. Rektorn uppger att skolan inte har kunnat få tag på en studiehandledare som talar kurmanji, men det finns möjlighet för eleven att få studiehandledning på modersmålet med en modersmålslärare som talar sorani.

Rättslig reglering

En elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det. En elev som ska erbjudas modersmålsundervisning och som före sin ankomst till Sverige har undervisats på ett annat språk än modersmålet får ges studiehandledning på det språket i stället för på modersmålet, om det finns särskilda skäl.

Studiehandledning får ges i interaktiv form med informations- och kommunikationsteknik där eleven och studiehandledaren är åtskilda i rum men inte i tid, om det inte finns någon lämplig person inom skolenheten som kan ge studiehandledning och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan. (5 kap. 4 § skolförordningen)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i Bergsnässkolans arbete med att ge elever, som är i behov av det, studiehundledning på modersmålet. Utredningen visar att det finns elever på skolan som inte får någon studiehundledning på modersmålet alls, trots att de har behov av det. Skolinspektionen bedömer därför att skolan inte uppfyller författningarnas krav på att ge studiehundledning på modersmålet till de elever som behöver det.

Studiehundledning på modersmålet är en rättighet för en elev som behöver det. För den enskilda eleven kan studiehundledning på modersmålet göra det möjligt för denne att uppfylla de betygsriterier eller de kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas i ett eller flera ämnen även om eleven inte klarar att följa undervisningen på svenska. Att samtliga elever med rätt till studiehundledning på modersmålet inte fått sitt behov tillgodosett är således en brist.

Särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Utredning av elevers behov av särskilt stöd

I intervjuer uppger lärare och representanter för elevhälsan att lärarna anmäler till elevhälsoteamet när de befarar att en elev, trots att eleven getts extra anpassningar inte kommer att uppfylla betygsriterierna eller de kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Anmälan görs via ett digitalt formulär och eleverna tas därefter upp på elevhälsomöten. Skolans speciallärare gör den avslutande bedömningen och analyserar skolsituationen i de utredningar om behov av särskilt stöd som genomförs på skolan.

Skolinspektionen har tagit del av huvudmannens redovisning av hur många elever som anmäls för utredning av särskilt stöd och hur många elever på Bergsnässkolan som har ett åtgärdsprogram. Av redovisningen framgår att 64 elever har anmäls för behov om särskilt stöd under höstterminen 2025. Alla utom en elev som anmäls har fått ett beslut om att utarbeta ett åtgärdsprogram. För 61 elever som har ett utarbetat åtgärdsprogram har åtgärdsprogrammet beslutats innan utredning avseende elevens behov av särskilt stöd startat. För majoriteten av de 61 eleverna utarbetades och beslutades åtgärdsprogrammet i slutet av höstterminen 2025, men elevernas utredningar om behov av särskilt stöd avslutades i februari och mars 2026.

Lärare, representanter för elevhälsan och rektorn uppger vid intervjuer att de 61 elevernas utredningar om behov av särskilt stöd dokumenterades i

efterhand i samband med att ett nytt digitalt elevhälsosystem infördes i samband med nya kommunövergripande riktlinjer för utredning om särskilt stöd. Rektorn uppger vid intervjun att det stämmer att elevernas utredningar om behov av särskilt stöd formaliserades först efter det att åtgärdsprogrammet utarbetats och beslutats.

Rektorn uppger i intervju att det underlag som tidigare låg till grund för beslut om åtgärdsprogram främst bestod av en blankett om behov av särskilt stöd, muntliga diskussioner med undervisande lärare samt resultat från genomförda screeningar. Rektorn uppger att skolan tidigare fattade beslut om särskilt stöd på ett betydligt smalare underlag än enligt den rutin som nu gäller. Fokus låg då i hög grad på elevens kunskapsresultat och analysen av elevens situation genomfördes huvudsakligen av elevhälsan. Rektorn uppger att den nya rutinen innebär att läraren har en mer central roll i utredningen av elevens behov av särskilt stöd och att skolan numera genomför en bredare och mer heltäckande analys av elevens situation.

För en av de 64 elever som enligt sammanställningen anmäls för att vara i behov av särskilt stöd hade ingen utredning påbörjats vid tidpunkten för Skolinspektionens besök i mars 2026. Elevhälsan och rektorn uppger i intervjuer att eleven anmäldes av en lärare i slutet av januari 2026. Anledningen till att en utredning ännu inte startats är att läraren inte bifogat det kartlägningsunderlag som enligt skolans rutin ska ingå i anmälan. Rektorn uppger i intervju att utredningen påbörjas först när anmälan är komplett. På fråga om skolan avser att inleda en utredning uppger rektorn att han kommer att skicka en påminnelse till läraren om att inkomma med kartläggningen.

Representanter för elevhälsan uppger att det alltid är rektorn som fattar beslut om att ett åtgärdsprogram ska utarbetas och att elevhälsan därefter tar fram åtgärdsprogrammet.

Beslut om att utarbeta eller inte utarbeta åtgärdsprogram

Lärarna uppger i intervjuerna att de under innevarande läsår har anmält att två namngivna elever riskerar att inte uppfylla betygskriterierna eller de kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att eleverna getts stöd i form av extra anpassningar. Elevhälsan uppger att det inkommit anmälningar för båda eleverna i början av höstterminen 2025, men att någon utredning om behov av särskilt stöd inte genomförts.

Rektorn uppger att de anmälningar som inkommit inte avsåg att eleverna kunde vara i behov av särskilt stöd, men att skolan ändå genomförde en pedagogisk kartläggning för dem. Rektorn beskriver att en pedagogisk kartläggning är mer omfattande än en utredning om behov av särskilt stöd och innehåller samtliga delar som ingår i en sådan utredning, men även ytterligare moment. Kartläggningen omfattar bland annat elevens skolbakgrund, hur eleven fungerar på grupp- och skolnivå, elevens beteende, vilka extra anpassningar som prövats och en analys av utfallet av

dessa, om särskilt stöd tidigare varit aktuellt samt resultat från screeningar. Inom ramen för kartläggningen genomförs även intervjuer med elev och vårdnadshavare, och arbetet avslutas med en sammanfattande bedömning. För dessa två elever har dock inget beslut fattats om att utarbeta eller att inte upprätta åtgärdsprogram.

Beslut om anpassad studiegång

Representanter för elevhälsan och rektorn uppger i intervjuerna att det finns en elev som får anpassad studiegång utan att det finns något utarbetat åtgärdsprogram för eleven. Elevhälsan uppger att det inte har genomförts någon utredning om behov av särskilt stöd, men att skolan har upprättat en handlingsplan avseende extra anpassningar. Enligt uppgifterna börjar eleven senare än övriga elever i klassen två dagar per vecka och missar därmed vissa schemalagda lektioner. Rektorn uppger att eleven haft anpassad studiegång under vårterminen 2026 och under en kort period höstterminen 2026, men att något formellt beslut om anpassad studiegång inte hade fattats vid tidpunkten för Skolinspektionens besök.

Åtgärdsprogrammets innehåll

Skolinspektionen har tagit del av och granskat samtliga åtgärdsprogram som utarbetats på skolan under höstterminen 2025 och vårterminen 2026. Av åtgärdsprogrammen framgår vem beslutet avser, elevens behov av särskilt stöd, hur behovet ska tillgodoses samt information om hur beslutet kan överklagas. Det framgår däremot inte av något av åtgärdsprogrammen när beslutet fattats eller av vem. Rektorn uppger i intervju att skolans digitala system saknar möjlighet att signera besluten. Vidare saknas datum för uppföljning och utvärdering i tre av åtgärdsprogrammen. Rektorn uppger i intervju att detta har missats.

Rättslig reglering

Om det inom ramen för undervisningen befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. (3 kap. 5 § skollagen)

Om det inom ramen för undervisningen befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en

utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. (3 kap. 7 § skollagen)

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till. Rektorn får dock inte överlåta sin beslutanderätt för vissa i skollagen angivna former av särskilt stöd. Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas. (3 kap. 9 § skollagen)

Beslut av en rektor i fråga om bland annat åtgärdsprogram enligt 3 kap. 9 § får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd. (28 kap. 16 § skollagen)

I ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild enligt skollagen hos en kommun, en region eller en enskild huvudman tillämpas bland annat 33 § förvaltningslagen (2017:900) om underrättelse om innehållet i beslut och hur ett överklagande går till. (29 kap. 10 § skollagen)

Ett skriftligt beslut ska dokumenteras så att det framgår vilken dag beslutet fattades, vad beslutet innehåller, vem som fattat beslutet, vem som varit föredragande samt vilka som medverkat vid den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet. (31 § förvaltningslagen (2017:900))

En myndighet som meddelar ett beslut i ett ärende ska så snart som möjligt underrätta den som är part om det fullständiga innehållet i beslutet, om det inte är uppenbart obehövt. Om parten får överklaga beslutet ska han eller hon även underrättas om hur det går till. (33 § förvaltningslagen)

Det är viktigt att de konkreta åtgärder som avses att vidtas med anledning av det identifierade behovet av särskilt stöd anges i åtgärdsprogrammet. Om en elev har behov av regelbundna specialpedagogiska insatser i ett visst ämne kan det till exempel anges att eleven ska undervisas av en speciallärare i det ämnet, hur många timmar per vecka det ska ske samt om denna undervisning ska ske utöver ordinarie undervisning i det aktuella ämnet eller i stället för den ordinarie undervisningen. Att såväl behovet av särskilt stöd som de konkreta åtgärder som ska vidtas anges i åtgärdsprogrammet är viktigt dels därför att åtgärdsprogrammet är ett redskap för lärare, rektorer och annan skolpersonal i arbetet med att stödja eleven så att han eller hon kan nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, dels för att eleven och vårdnadshavarna ska kunna ta ställning till om de är nöjda med de åtgärder som avses att vidtas eller om de vill överklaga beslutet om åtgärdsprogram. Det är även viktigt för att beslutet och dess effekter ska kunna följas upp och utvärderas. (Prop 2013/14:160 s. 29)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det inte framkommer annat i utredningen än att skolan uppfyller författningarnas krav gällande att utredning om särskilt stöd ska ske i samråd med elevhälsan. Ärendet avslutas i denna del.

Skolinspektionen bedömer dock att det finns brister i skolans arbete med att utreda elevers behov av särskilt stöd och fatta beslut om särskilt stöd.

Utredning av elevers behov av särskilt stöd

Av utredningen framgår att det för ett stort antal elever har utarbetats åtgärdsprogram utan att det dessförinnan har genomförts en utredning av elevens behov av särskilt stöd.

Av skollagen framgår att rektorn efter anmälan ska se till att en elevs behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Om utredningen visar att eleven har ett behov av särskilt stöd ska ett åtgärdsprogram utarbetas där elevens behov av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå.

Skolinspektionen konstaterar att skolan inte har genomfört en utredning om behov av särskilt stöd för alla elever som fått beslut om åtgärdsprogram. Åtgärdsprogrammet ska återge elevens behov av särskilt stöd. Beslutet om behov av särskilt stöd behöver därför föregås av en systematisk utredning av huruvida eleven är i behov av särskilt stöd genom att kartlägga elevens skolsituation. Att åtgärdsprogram har beslutats utan att elevens behov av särskilt stöd har utretts är en brist.

Av utredningen framgår vidare att rektorn inte säkerställer att utredningar om elevers behov av särskilt stöd alltid påbörjas skyndsamt när en lärare anmält att en elev, trots extra anpassningar, riskerar att inte uppfylla betygskriterierna eller de kriterier för bedömning som minst ska uppfyllas. Vid tidpunkten för Skolinspektionens besök fanns det fortfarande en elev där ingen utredning hade påbörjats, trots att anmälan inkommit flera månader tidigare. Rektorn uppger visserligen att han avser att påminna läraren om att komplettera anmälan, men har inte bekräftat att en utredning om elevens behov av särskilt stöd kommer att inledas.

Av skollagen framgår att rektorn efter anmälan ska se till att en elevs behov av särskilt stöd skyndsamt utreds.

Skolinspektionen bedömer att det är en brist att rektorn inte alltid skyndsamt påbörjar en utredning om särskilt stöd då en anmälan om elevs behov om särskilt stöd inkommer.

Beslut om att utarbeta eller inte utarbeta åtgärdsprogram

Skolinspektionen bedömer vidare att rektorn inte alltid fattar ett formellt beslut om att utarbeta eller inte utarbeta ett åtgärdsprogram efter att en utredning om elevens behov av särskilt stöd har genomförts. Av

utredningen framgår att det finns elever som lärare uppgett att de gjort en anmälan om behov av särskilt stöd för och som skolan har genomfört samtliga delar av en utredning om elevens behov av särskilt stöd för, men där något beslut om särskilt stöd inte fattats efter att utredningen avslutats.

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om en utredning visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Skolinspektionen konstaterar att utredningar om elevers behov om särskilt stöd har avslutats utan att rektorn har beslutat om ett åtgärdsprogram ska utarbetas eller inte ska utarbetas. Detta är en brist.

Beslut om anpassad studiegång

Utredningen visar även att det finns en elev på skolan som under en längre tidsperiod haft anpassad studiegång utan att det har föregåtts av en utredning om behov av särskilt stöd och utan att det har utarbetats ett åtgärdsprogram för eleven. Skolinspektionen vill i det hänseendet framhålla att minskad undervisningstid i ett eller flera ämnen under en längre sammanhängande tidsperiod är att beteckna som särskilt stöd. Det innebär att eleven har getts särskilda stödinsatser, som är att anse som ingripande och som därför inte ska vara mer omfattande eller pågå under längre tid än vad som är nödvändigt, utan att dessa har beslutats i ett åtgärdsprogram. Att elever ges särskilda stödåtgärder utan att dessa har utretts och beslutats i ett åtgärdsprogram är en brist i verksamheten.

Enligt skollagen ska beslut om anpassad studiegång fattas av rektorn. Av förvaltningslagen framgår att beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt bland annat ska innehålla uppgifter om vad beslutet innehåller samt en klargörande motivering. Vidare framgår av förvaltningslagen att en part ska underrättas om ett beslut samt möjligheten att överklaga beslutet så snart som möjligt. Av förarbetena till skollagen framgår vidare att det är viktigt att konkreta åtgärder anges i åtgärdsprogrammet, exempelvis avseende vilken tid i timmar som en elev ska ges en viss stödinsats.

Skolinspektionen konstaterar att en elev de facto har haft anpassad studiegång utan att rektorn fattat beslut om detta. Ett beslut om anpassad studiegång ska tydligt ange vilka avvikelser som görs från den ordinarie utbildningen och ligga till grund för planering, genomförande och uppföljning av elevens utbildning. Att en elev ges anpassad studiegång utan att ett sådant beslut fattats innebär att insatsen genomförs utan de rättssäkerhetsgarantier som följer av ett formellt beslut och utan att det finns ett dokumenterat ställningstagande till vilka delar av utbildningen eleven inte ska delta i. Tillvägagångssättet innebär att elevens rätt till

utbildning inte säkerställs och att eleven och vårdnadshavarna inte ges möjlighet att ta del av eller överklaga beslutet. Skolinspektionen bedömer att det är en brist att inget beslut om anpassad studiegång fattats innan en elev getts anpassad studiegång.

Åtgärdsprogrammets innehåll

Skolinspektionen bedömer att Bergsnässkolans verksamhet inte uppfyller författningarnas krav avseende utformningen av åtgärdsprogram. Av utredningen framgår att de åtgärdsprogram som lämnats in saknar flera av de uppgifter som enligt skollagen ska framgå av ett åtgärdsprogram. För tre av åtgärdsprogrammen saknas datum för uppföljning och utvärdering. Vidare saknas uppgift om när samtliga beslut fattats och av vem.

Ett åtgärdsprogram ska enligt skollagen innehålla uppgifter om när uppföljning ska ske och vem som ansvarar för uppföljningen och utvärderingen. Ett skriftligt beslut ska enligt förvaltningslagen dokumenteras så att det framgår vilken dag beslutet fattades och vem som fattat beslutet.

Skolinspektionen konstaterar att skolans åtgärdsprogram inte är utformade i enlighet med dessa krav. Bristerna innebär att det saknas förutsättningar att säkerställa att stödinsatserna följs upp, utvärderas och anpassas efter elevens behov. De innebär även att elever och vårdnadshavare inte ges den rättssäkerhet som ett korrekt utformat åtgärdsprogram ska tillgodose. Vidare går det inte att säkerställa att besluten fattats av rektorn eller av någon som rektorn överlåtit beslutanderätten till. Detta utgör en brist.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Avesta kommuns verksamhet vid Bergsnässkolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller att undervisningen ska bedrivas av behöriga och legitimerade lärare, studiehandledning på modersmålet, utredning av elevers behov av särskilt stöd, beslut om att utarbeta eller inte utarbeta åtgärdsprogram, beslut om anpassad studiegång samt åtgärdsprogrammets innehåll. Det finns därför skäl att förelägga Avesta kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

X Erik Almqvist

Beslutsfattare
Signerat av: Erik Almqvist

X Fanny Malmqvist

Föredragande
Signerat av: Fanny Malmqvist

I ärendets slutliga handläggning har även Maria Klasson medverkat.